

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ “โคก หนอง นา” The Philosophy of Sufficiency Economy, “Khok Nong Na” Model

ทวีศักดิ์ เกษปทุม¹ (Thaweesak Gedpatoom)²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ (Model) โคก หนอง นา และแนวปฏิบัติเพื่อนำไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการดำเนินชีวิตทั่วไปภายใต้หลักทฤษฎีใหม่ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากกลุ่มตัวอย่างที่บรรลุผลช่วยเหลือตนเอง สร้างงานสร้างอาชีพ และศูนย์การเรียนรู้กับศูนย์พักพิง โดยผู้วิจัยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ อำเภอมือง อำเภอหนองแซง อำเภอเสนาห์ และอำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม กล่าวคือ ตัวแทนกลุ่มลดรายจ่าย กลุ่มช่วยเหลือตนเอง กลุ่มสร้างงานสร้างอาชีพ และกลุ่มศูนย์เรียนรู้กับศูนย์พักพิง บรรลุผลตามเป้าหมายที่กลุ่มตัวอย่างยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่รูปแบบ โคก หนอง นา มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ทำกินจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง; โคก หนอง นา; เกษตรทฤษฎีใหม่

Abstract

This research aimed to investigate the outcomes of applying the Sufficiency Economy Philosophy through the Khok Nong Na Model and to establish practical guidelines for its implementation in agricultural occupations and daily life, based on the principles of this new theory. The study examined sample groups that had successfully, establishing career, and developing learning and sanctuary centers. The researcher focused on samples in four districts of Saraburi Province: Muang, Nong Saeng, Sao Hai, and Muak Lek.

The findings were analyzed qualitatively. The analysis conducted that representatives from all four focus groups-the expense deduction group, the self-reliance group, the job and career development group, and the learning and shelter center group-reached their state goals. This success was linked to their

¹ นักเขียนอิสระ

² Freelance writer

* Received January 30, 2026, Revised June 5, 2026 and Accepted June 5, 2026

application of Sufficiency Economy Philosophy and new theory agriculture of the Khok Nong Na to their farmsteads.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy; Khok Nong Na; New Theory agriculture.

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระเมตตาต่อพสกนิกรชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบรรดารายกรในพื้นที่ชนบทซึ่งได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียน เพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ซึ่งนำไปสู่พระบรมราชวินิจฉัยในปัญหา ที่มาแห่งปัญหา แนวทางในการแก้ไขปัญหา นโยบาย มาตรการที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา พระบรมราชวินิจฉัยในปัญหาความยากจนของพสกนิกรส่วนใหญ่ในชนบท แสดงออกถึงพระอัจฉริยภาพในการวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจที่ต้องแก้ ลึกซึ่งอันสอดคล้องกับข้อเท็จจริง และหลักเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับใช้อธิบายปัญหาของประเทศไทย

ในเบื้องแรกพระองค์ทอดพระเนตรเห็นสังขรณ์ว่าเศรษฐกิจชนบทเป็นปัญหาพื้นฐานของเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย ซึ่งต้องการความรู้ความเข้าใจข้อมูลความเป็นจริง อีกทั้งนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับดูแลแก้ไข การเสด็จพระดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งพระราชอาณาจักร รวมทั้งถิ่นทุรกันดาร ซึ่งแม้แต่ข้าราชการก็ไม่เคยไปเยือนและนักวิชาการก็ไม่ได้ความสนใจ ทำให้พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ทรงได้รับรายละเอียดของปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ของราษฎร ด้วยพระอัจฉริยภาพในการวิเคราะห์ปัญหา และพระปรีชาสามารถในวิชาการแขนงต่าง ๆ ทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงกำหนด “ยุทธศาสตร์” ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะเป็นสำคัญ คือแบบจำลอง และโครงการ

ยุทธศาสตร์ในลักษณะแรกเป็นการสร้าง “แบบจำลอง” ของเศรษฐกิจไทยมีความสอดคล้องกับศักยภาพ และสภาพความเป็นจริงเพื่อที่จะได้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อน ซึ่งนำไปสู่ นโยบายและมาตรการที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา สำหรับยุทธศาสตร์ในลักษณะที่ 2 สะท้อนออกมาเป็น “โครงการ” ต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งโครงการวิจัยและค้นคว้าทดลอง โดยโครงการที่เป็นมาตรการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม โครงการพัฒนาเฉพาะกิจและโครงการเพื่อการศึกษาสาธารณสุขและสังคมศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนรมนับพันโครงการทางราชการได้น้อมเกล้าฯ รับโครงการตามพระราชดำริเพื่อไปพิจารณาดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์

ในส่วนของ “ยุทธศาสตร์” ที่มีลักษณะเป็น “แบบจำลอง” นั้น ทรงให้ความสำคัญเป็นพิเศษหลายเรื่อง

ในด้านโครงสร้างระบบเศรษฐกิจอันเป็นส่วนรวม ทรงเน้นการพัฒนาโดยการสร้างพื้นฐาน คือ “ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน” แล้ว “จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปโดยลำดับต่อไป”

แนวพระราชดำริในเรื่องของโครงสร้างเศรษฐกิจนี้ ต่อมาได้รู้จักกันในมโนทัศน์ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งขยายความว่า แนวทางการพัฒนาที่จะนำความมั่นคงและยั่งยืนมาสู่สังคมไทยนั้น จำเป็นจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ความพอเพียง” ซึ่งหมายถึง “การพอมีพอกิน” ที่เกิดจากการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญทั้งในระดับบุคคล ชุมชนและระดับประเทศเป็นเบื้องต้นก่อน

การกำหนดฐานรากของโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศไทยด้วยมโนทัศน์ “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามนัยข้างต้นนี้ จึงเป็นการอภิวัฒน์แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่มีความสำคัญจนนำไปใช้กับกลุ่มประเทศที่มีขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยีในระดับต่ำโดยทั่วไปที่แสวงหา “ความพอมีพอกิน” ของราษฎรส่วนใหญ่ และ “ความสงบสุข” ของสังคมเป็นส่วนรวม (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2546, หน้า 17-19)

ก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขอทำความเข้าใจในความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเบื้องต้นเสียก่อน ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาประเทศดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่พอค้ำจุนต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (มานิต กิตติงจิด, 2556, หน้า 23)

จากแนวคิดนี้ พอได้บทสรุปที่ได้ใจความที่ชัดเจนยิ่งขึ้นจากองคมนตรีอำพล เสนาณรงค์ ที่กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือแนวปฏิบัติซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงปรารภจะให้เราแก่ในสังคมยึดเป็นแนวดำรงชีวิตเพื่อความกินดีอยู่ดี ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงมีด้วยกัน 7 ข้อ กล่าวคือ พึ่งพาตนเอง พอประมาณ เดินสายกลาง มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผลเป็นคนดี และรู้จักสามัคคี หลักสำคัญ 7 ข้อนี้ คนทุกกลุ่มอาชีพก็นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเท่าที่ทำได้ (เอก อนันต์, 2550, หน้า 34)

การนำหลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นความทุกข์ยากเดือดร้อนของพสกนิกรที่เป็นเกษตรกรทั่วประเทศ จึงทรงมีแนวคิดการทำกิจกรรมแบบทฤษฎีใหม่ โดยทรงคิดและดำเนินการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลนำไปปฏิบัติได้และนำไปใช้คู่กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเกิดผลสำเร็จ เมื่อเกษตรกรและประชาชนทุกหมู่เหล่านำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมในบริบททางสังคมของแต่ละบุคคล

ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงทรงให้มูลนิธิชัยพัฒนาดำเนินการจัดซื้อที่ดิน 2 แปลง แปลงหนึ่ง 16 ไร่ 2 งาน อยู่ติดกับวัดมงคลชัยพัฒนา เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 และอีกแปลงหนึ่ง จำนวน 15 ไร่ 2 งาน ที่อยู่ติดกัน โดยแปลงนี้มีทั้งที่ดินที่ชาวบ้านบริจาค และขายให้มูลนิธิ ใน พ.ศ. 2535 โดยที่ดินทั้งสองแปลง รวมกันแล้วได้ 32 ไร่ อยู่ในพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลห้วยบง และตำบลเขาคินพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยมีพระราชประสงค์จะทำการเกษตรกรรมรูปแบบใหม่ทรงเน้นให้อยู่ใกล้ชิด เพื่อดำเนินงาน โครงการแบบ 3 ประสาน เรียกว่า “บวร” คือ วัด ราชการ หรือโรงเรียน ต่อมาทางราชการโดยกรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร นายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี ได้เตรียมงานพัฒนาเบื้องต้น ด้วยการขุดบ่อน้ำ โดยใช้เงินมูลนิธิชัยพัฒนา และหน่วยราชการส่วนหนึ่งในการขุดบ่อสำหรับเพาะปลูกพืช ที่ทดลอง หลังจากการขุดบ่อน้ำที่ใช้พื้นที่ประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด ถัดมาก็ปลูกพืชผสมผสาน พืชที่ปลูกเป็นผลไม้ เช่น มะม่วง กระท้อน ขนุน ฯลฯ รวมทั้งพืชไร่อายุ 3-5 เดือน และดอกไม้ โดยใช้พื้นที่อีกร้อยละ 30 ที่เหลือ ร้อยละ 40 แบ่งย่อยอีกร้อยละ 30 ของทั้งหมดเป็นพื้นที่นาข้าว และที่เหลือร้อยละ 10 เป็นพื้นที่อยู่อาศัย และคอกสัตว์เลี้ยง ทั้งเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจจำพวก โค กระบือ สุกร เพื่อใช้แรงงานหรือบริโภคเนื้อ เป็ด ไก่ บริโภคเนื้อ บริโภคไข่ ภายในระยะเวลา 5 ปี ผลผลิตในพื้นที่ทดลองทั้งนาข้าว พืชผักผลไม้ พืชไร่ พืชผัก สัตว์เลี้ยงได้ผลผลิตเต็มที่ สัตว์เลี้ยงเติบโตให้ผลผลิตตามต้องการ จนเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2536 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จพระราชดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา ด้วยการทำการเกษตรกรรมแบบผสมผสานของทั้ง 2 แปลงที่ทดลองจนประสบความสำเร็จ เรียกการเกษตรรูปแบบใหม่นี้ว่า “เกษตรทฤษฎีใหม่” จึงถือเป็นต้นกำเนิดของ “ทฤษฎีใหม่” ในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2536 ณ วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี (เกษตรกรก้าวหน้า, 2560, หน้า 21-22)

ผลผลิตในพื้นที่ทดลองได้นำออกไปจำหน่ายให้กับราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงรายได้นำสู่มูลนิธิชัยพัฒนา และมูลนิธิจัดสรรมาเป็นงบประมาณบริหารโครงการต่อไป และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของ เกษตรทฤษฎีใหม่ จึงสรุปความสำคัญ ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงให้แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกร เพื่อให้สามารถทำการเกษตรแบบผสมผสานเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งได้กำหนดเป็นขั้นตอนในการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ได้ 3 ขั้นตอน (อภิรักษ์ พันธเสน, สรวิษญ์ เปรมชื่น และพิเชษฐ เกียรติเดช ปัญญา, 2546, หน้าคำนำ)

ขั้นที่ 1 เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ส่วนที่เหลือจากการบริโภคจึงนำออกจำหน่าย

ขั้นที่ 2 การรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปผลผลิตให้เกิดมูลค่าเพิ่มและสามารถอยู่ในตลาดได้นานเป็นการเพิ่มอำนาจในการต่อรองให้เกษตรกรรายย่อยพร้อมกัน

ขั้นที่ 3 การร่วมมือกับทุนขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจเอกชนขนาดใหญ่ และการแข่งขันระหว่างประเทศ เมื่อกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็งเพียงพอแล้ว (ณรัชชอร์ ศรีทอง, 2556, หน้า 88)

เมื่อนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ และบทสรุปที่กำหนดเป็นขั้นตอนในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรเป็นประจำ ได้แก่ ฝนแล้ง เกิดความยากจน เป็นหนี้ ละทิ้งถิ่นฐาน มุ่งสู่เมืองหลวง พระองค์ทรงศึกษาค้นคว้าและทดลองแล้ว จึงพระราชทานหลักการและรูปแบบตัวอย่างแก่ราษฎรให้นำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ ไร่ นา ของตนเองได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งพระราชทาน “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของการดำรงชีวิตของคนไทย” (วิโรจ นาคชาตรี, 2551, หน้า 3)

ท่ามกลางสภาวะของโลกปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ มีโรคระบาด ความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง ทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นเหตุให้เกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไปทั่วโลกก็เกิดปัญหาข้าวยากหมากแพง ซึ่งนับวันจะเพิ่มทวีความรุนแรงด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ส่งเตือนคนไทยแล้วใน ส.ค.ศ. ปีใหม่ พ.ศ. 2547 ว่าประเทศไทยจะต้องเผชิญกับภัยต่าง ๆ ดังกล่าวเปรียบเสมือนระเบิดเข้าโจมตีประเทศทั้ง 4 ด้าน จากปี พ.ศ. 2547 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2566) เป็นเวลา 19 ปี ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากวงจรนี้โดยภาพ ส.ค.ศ. พระราชทานเป็นภาพประเทศไทยมีระเบิดล้อมอยู่ 4 ลูกมีภาพเรือสำเภากำลังล่มและข้อความ “สามัคคี เป็นพลังคำจูนประเทศไทย” (เอี่ยมพร ลอยประดิษฐ์ และอาบอำไพ รัตนานู, 2561, หน้า 31) จากปี พ.ศ. 2547 ที่ทรงเตือนคนไทยจนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวงจรนี้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะประเทศไทยพจญกับโรคระบาด ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ และภัยทางการเมืองระหว่างประเทศ ภัยธรรมชาติ ส่งผลกระทบจนทำให้เศรษฐกิจตกต่ำเกิดสภาวะข้าวยากหมากแพง ทางรอดของประเทศไทยต้องกลับมาพิจารณาถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงพระราชทานแนวคิดไว้ แต่ปี พ.ศ. 2517 โดยมีพระราชดำรัสครั้งแรกในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาประเทศต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน เป็นเบื้องต้นเสียก่อน โดยใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูง โดยลำดับต่อไป หากตั้งแต่จะทุ่มเทสร้าง ความเจริญยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วยก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุดดังจะเห็นได้ทีอาระยะประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงอยู่ในเวลานี้...” (เอี่ยมพร ลอยประดิษฐ์ และอาบอำไพ รัตนานู, 2561, หน้า 32)

เมื่อพิจารณาจากการที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเตือนคนไทยแล้วใน ส.ค.ศ. ปี พ.ศ. 2547 แล้วจะเห็นว่า ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) ประเทศไทยยังประสบปัญหาทั้ง 4 ปัญหาอยู่ คือ ภัยพิบัติธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (environmental crisis) ดังจะเห็นได้จากภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่บ่อย ๆ ครั้ง เช่น ฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงเป็นเหตุให้ฝนแล้ง น้ำท่วมในระยะเวลาอันเกิดผลเสียต่อการกสิกรรม ผลผลิตด้านกสิกรรมลดลง กสิกรรายได้ลดลงและยังได้รับความเสียหายจากแมลงศัตรูพืช ดินถูกชะล้างขาดความอุดมสมบูรณ์ วิกฤตโรคระบาด (epidemic crisis) จากสภาวะภูมิอากาศ

เปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดโรคระบาดในมนุษย์ กล่าวคือ โรคโคโรนาไวรัส 19 หรือโควิด 19 (Covid-19) ไข้หวัดนกที่ระบาดในสัตว์ปีก โรคลัมปีสกิน (Lumpy Skin Disease) เป็นผลมาจากภัยพิบัติธรรมชาติเกิดจากโรคพืช เป็นเหตุให้ผลผลิตด้านเกษตรกรรมทั้งพืชพันธุ์ธัญญาหารเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ขาดแคลนจนมีราคาสูงขึ้น และวิกฤตความขัดแย้งทางความคิดก่อให้เกิดวิกฤตความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง (Political/Social crisis) เป็นเหตุให้บ้านเมืองไม่สงบ ขาดเสถียรภาพทางการเมืองจากวิกฤตดังกล่าวปรากฏขึ้นจากทรงเดือนจาก ศ.ค.ศ. พ.ศ. 2547 ที่พระราชทานมานานถึง 20 ปี จึงพอสรุจากอดีตหลังส่งเดือนจากภัยธรรมชาตินำไปสู่สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ขาดความเชื่อมั่นทางการเมืองจนไม่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศไปสู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืน (a sustain table garniture) ยังความเสียหายให้เกิดขึ้นกับเกษตรกรอันเป็นรากฐานความมั่นคงของสังคมชนบท รวมทั้งระบบเศรษฐกิจของไทยในรูปแบบทุนนิยม (ทุนนิยม คือ ระบบเศรษฐกิจที่ยอมให้บุคคลมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและทรัพยากรที่เป็นทุนในการผลิตและการค้า) ทำให้ประเทศไทยที่มีทุนน้อยเสียเปรียบและกลายเป็นอาณานิคมแบบใหม่ให้กับประเทศที่ร่ำรวยกว่า ผลจากความผิดพลาดในการวางรากฐานและพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่พร้อมทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ผลผลิตหรือค่าตอบแทนสูงสุดก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศในหลาย ๆ เรื่อง ดังนี้ (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, 2554, หน้า 52-53)

ปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังจะเห็นว่า มีการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศจนเป็นเหตุให้

1. การขาดแคลนทรัพยากรน้ำที่รุนแรงขึ้น
2. มหันตภัยธรรมชาติ พายุเขตร้อน
3. มหันตภัยธรรมชาติ แผ่นดินไหว
4. มหันตภัยธรรมชาติ น้ำท่วม

ปัญหาการเมืองและความขัดแย้ง

1. การก่อการร้ายระหว่างประเทศ
2. สงครามการเมือง สงครามภายในประเทศ
3. ปัญหาคอร์รัปชัน และอาชญากรรมข้ามชาติ
4. ปัญหาความขัดแย้งในโลกตะวันออกกลาง

ปัญหาด้านสังคมและสุขภาพ

1. ปัญหาโรคระบาดที่เกิดขึ้นในประเทศที่กำลังพัฒนา เช่น ไข้หวัดนก
2. โรคภัยเรื้อรัง และโรคเรื้อรังในประเทศที่พัฒนาแล้วที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต เช่น โรคมะเร็ง

ปัญหาเหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเตือนคนไทยแล้วใน ศ.ค.ศ. ปีใหม่ พ.ศ. 2547 ว่าประเทศไทยจะต้องเผชิญกับภัยพิบัติทั้ง 4 อย่าง ทั้งภัยพิบัติทางธรรมชาติ โรคระบาด ความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง ปัจจุบันทางประเทศไทยและประชากรชาวโลกกำลังเผชิญอยู่ และเพื่อให้ประเทศไทยอยู่รอดมีกินมีใช้อย่างพอเพียง อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้น เมื่อระบบ

เศรษฐกิจมีกินมีใช้อย่างพอเพียงอย่างทั่วถึง หลังจากนั้น จึงเริ่มพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
อย่างเหมาะสมมีเหตุมีผลต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษาอย่างจริงจังและเป็นการศึกษาให้เป็นที่ประจักษ์ว่าหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงกับแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหาราช บรมนาถบพิตร นำมาปฏิบัติใช้ได้จริงสู่ความสำเร็จเป็นรูปธรรมภายใต้สัมฤทธิ์ผลจากแนวคิด
กลุ่มตัวอย่างที่ว่า ลดรายจ่าย พึ่งพาตนเอง สร้างงานสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ และศูนย์การเรียนรู้กับศูนย์พักพิง มา
ใช้กับการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประยุกต์ใช้ให้ได้กับการดำเนินชีวิตในการประกอบ
อาชีพอื่น ๆ ตามความเหมาะสมจนได้ผลสรุปว่านำมาปฏิบัติได้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติจากการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล
มาใช้ประยุกต์กับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพอื่น ๆ ให้กับประชาชนทั่วไป
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษารูปแบบการดำเนินการ โคก หนอง นา ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอ
หนองแซง อำเภอเสนาห์ อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี ภายใต้หลักคิด ซึ่งเป็นตัวแทนแนวคิดที่ว่า
“ลดรายจ่าย พึ่งพาตนเองได้ การสร้างงานสร้างอาชีพ ศูนย์เรียนรู้กับศูนย์พักพิง”
3. ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาประชากรที่เป็นเกษตรกรไร่นาสวนผสม โดยน้อมนำแนวคิดเกษตร
ทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพล อดุลยเดช
มหาราช บรมนาถบพิตร จำนวน 4 ราย ขึ้นอยู่กับกายภาพของพื้นที่และจำนวนพื้นที่ที่ถือครองโดย 4 รายนี้เป็น
ตัวแทนของการลดรายจ่าย การพึ่งพาตนเอง การสร้างงานสร้างอาชีพและศูนย์เรียนรู้กับศูนย์พักพิง

ดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยมีระเบียบวิธีการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง การรับรู้ของเกษตรกร อำเภอเมือง อำเภอหนองแซง อำเภอเสนาห์ อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี
กับการน้อมนำรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โคก หนอง นา และการนำไปปฏิบัติจนเกิดผลเป็นรูปธรรม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาเอกสาร

การศึกษาเอกสารด้วยการค้นคว้าจากหลักปรัชญาแนวพระราชดำริเรื่องทฤษฎีใหม่และ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ วารสาร เว็บไซต์ (Website) ต่าง ๆ เป็นต้น

2.2 การศึกษาภาคสนาม

ผลการวิจัยจากการสังเกต (Observation Research) โดยรวบรวมข้อมูลวิธีการที่เกษตรกรนำไปปฏิบัติกับอาชีพเกษตรกรรมด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา ในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอหนองแซง อำเภอเสนาห์ อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี ด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่มีส่วนร่วมสัมภาษณ์เชิงลึกและเจาะลึกผู้เข้าร่วมกิจกรรม โคก หนอง นา ในพื้นที่และสังเกตรวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ กับการใช้ชีวิตประจำวัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การบรรยายลักษณะสภาพเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนำวิธีการเกษตรทฤษฎีใหม่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา ดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรที่ทำการเกษตรทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียงในอำเภอเมือง อำเภอหนองแซง อำเภอเสนาห์ อำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดสระบุรี

3.2 ข้อมูลทางกายภาพ ภูมิประเทศของอำเภอทั้ง 4 ดังกล่าวของจังหวัดสระบุรี

3.3 วิธีการของเกษตรกรที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มาปฏิบัติจนเกิดผลเป็นรูปธรรม

3.4 การมีส่วนร่วมเกษตรกรที่นำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการดำเนินชีวิต

ผลการวิจัยผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อลดรายจ่ายของ นางสาวธณกร เพ็งจิตร

1. ความพอประมาณ มีการวางแผนใช้สอยพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม โดยคำนึงถึงแรงงานที่ช่วยกันในครอบครัว และผลลัพธ์ที่ได้เพียงเพื่อบริโภคมีเหลือก็แบ่งจำหน่าย เพื่อเป็นรายได้ให้แก่ครอบครัว

2. ความมีเหตุผล เริ่มจากการวางแผนออกแบบพื้นที่ การนำความรู้มาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด เพราะไม่ต้องการให้ใช้จ่ายเพิ่มขึ้น รวมทั้งใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น การทำปุ๋ยหมัก ทำอาหารเลี้ยงไก่จากเศษพืชผักเป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องเปิดร้านอาหารตามสั่งจากพื้นที่ทำกินเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ผลที่ได้คือครอบครัวมีรายจ่ายลดลงและมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. มีภูมิคุ้มกัน ตั้งแต่ทำหลักคิดทางด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตจนเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ครอบครัว อันประกอบด้วย ตัวของนางสาวธณกร เพ็งจิตร สามี และลูกชาย อีกทั้งแม่สามีได้มีอาหารรับประทานอย่างเพียงพอครบทุกหมู่ ประหยัดรายจ่ายด้านอาหาร ผลผลิตที่เหลือก็แบ่งปันเพื่อนบ้าน จำหน่ายเป็นรายได้ สร้างความมั่นคงให้ครอบครัว ได้มิตรภาพจากเพื่อนบ้าน รวมทั้งครอบครัวอบอุ่น เนื่องจากทุกคนมีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมให้ครอบครัวมีอาหารปลอดภัยมีรายได้จากการขายผลผลิต อาชีพเสริมสวย และบริการอาหารกับเครื่องดื่ม ทั้งหมดเป็นการเสริมสร้างให้ครอบครัวมีภูมิคุ้มกันอย่างมั่นคง

4. เงื่อนไขความรู้ เมื่อคิดจะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเพื่อประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต นางสาวธณกร เพ็งจิตร ได้ศึกษาหาความรู้จากการเข้าร่วมในองค์กรหน่วยงานที่ให้การศึกษาระบบแก่นักเรียนทุกคน นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาดูงานจากเพื่อนเกษตรกรที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้จนประสบความสำเร็จ ขณะเดียวกันเมื่อ นางสาวธณกร เพ็งจิตร ได้มีความรู้มาแล้วก็นำมาปรับใช้กับครอบครัวตนเอง ตามความเหมาะสมจนประสบผลสำเร็จ ที่บ้านก็ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้ร่วมแนวคิดเดียวกัน คือ เป็นผู้หาความรู้และเป็นผู้ให้ความรู้ให้แก่ผู้อื่นในเวลาเดียวกัน

5. เงื่อนไขคุณธรรม ครอบครัวของ นางสาวธณกร เพ็งจิตร มีความคิดเห็นร่วมกันที่จะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเพื่อลดรายจ่ายของครอบครัว ทำให้ครอบครัวประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งต้องร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อให้บรรลุผล โดยร่วมกันรับผิดชอบตามที่สมาชิกในครอบครัวนัด มีความขยันและอดทนจนเกิดผลผลิตที่ร่วมกันทำอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ครอบครัวยังได้ความรัก ความอบอุ่นที่มีให้แก่กัน ครอบครัวรู้จักคุณค่าของการร่วมกันทำงานและเล็งเห็นคุณค่าของการประหยัดค่าใช้จ่าย รวมถึงการเก็บออม อีกทั้งยังรู้จักการให้และการแบ่งปันการเอื้อเฟื้ออาทรต่อเพื่อนบ้านและผู้ร่วมแนวคิดเดียวกัน

ผลการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินชีวิตภายใต้หลักคิดการพึ่งพาตนเอง ของ นางจิตติมา แสงขาว

1. ใช้หลักพอประมาณ ผลจากการแยกครอบครัวออกมาสร้างครอบครัวตนเอง แม้ว่าจะมีที่ดินที่บิดามารดาให้ทำมาหากิน 10 ไร่เศษ แต่นางจิตติมา แสงขาว คิดอยู่เสมอว่าจำเป็นต้องพึ่งพาตนเอง เป็นอันดับแรก ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม นาข้าว ปลูกพืชผักสวนครัว ไม้ผลอายุปานกลาง เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ ทั้งหมดเพื่อใช้กินในครัวเรือน ยกเว้น นาข้าว นำข้าวที่เหลือไปจำหน่าย ทั้งนี้ เพื่อลดรายจ่าย แต่ต่อมามากๆ เพิ่มผลผลิตตามกำลังแรงงานในครอบครัวให้มากที่สุด จนมีผลผลิตเหลือมาจำหน่าย ส่วนมากเป็นพืชผักสวนครัว ไข่เป็ด ไข่ไก่ จนต่อมาได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการทั้งสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด ประมงจังหวัด และด้วยความพยายาม ขยันหมั่นเพียรทำ ทุกอย่างด้วยความคิด แรงงานตนเอง และคนในครอบครัว โดยประมาณตนอยู่เสมอว่า ไม่ใช้จ่ายเกินตัว ทำเกษตรผสมผสานทฤษฎีใหม่ตามรอยศาสตร์พระราชานี้ได้ผลผลิตออกมาจำหน่าย นอกจากนี้ ยังขยายเครือข่ายสู่เกษตรกรที่มีแนวคิดเดียวกัน รวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นจนมีผลผลิตจากนาข้าว พืชผักสวนครัว ผลไม้ตามฤดูกาล ไข่ไก่ ไข่เป็ด ผลผลิตเกษตรแปรรูปต่าง ๆ ด้วยความมุ่งมั่น ซึ่งล้วนมาจากความพอประมาณอันนำมาสู่การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน

2. ความมีเหตุผล ด้วยความที่ต้องทำอย่างพอประมาณจนมีผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่ไร่นาของตนเอง ต้องทำอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ หากมีกิจกรรมบางอย่างกระทำด้วยแรงงานของคนในครอบครัวได้ก็ต้องทำ เช่น การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์จากวัตถุดิบที่เหลือใช้ในครัวเรือนจำพวกพืชผักต่าง ๆ การหาความรู้เพิ่มเติมมาเสริมสร้างผลผลิตให้มากขึ้น ทั้งนี้ ก็เพื่อลดค่าใช้จ่าย อันจะทำให้ผลผลิตเพิ่มตัวอย่างการทำปุ๋ย

หมัก ปุ๋ยอินทรีย์ และผลตอบแทนจากควมมีเหตุมีผลทำให้เกิดความประหยัด การประหยัดก็คือแนวทางหนึ่งของการเพิ่มรายได้ กรณีของนางจิตติมา แสงขาว การลดรายจ่ายยังทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นด้วย

3. การมีภูมิคุ้มกัน เมื่อแยกตัวออกมา

4. การสร้างครอบครัวเป็นของตัวเอง นางจิตติมา แสงขาว จึงจำเป็นต้องทำทุกอย่างด้วยแรงงานตนเองเท่าที่ทำได้ ทั้งนาข้าว พืชผักสวนครัว ไม้ผล เลี้ยงไก่ไข่ ไช้เปิด เลี้ยงปลา จนมีเงินมีใช้อย่างพอเพียง ทั้งต้องการลดรายจ่ายจากต้นทุนการผลิต และผลผลิตเหลือจากการบริโภค นำออกไปจำหน่ายให้ครอบครัวมีรายได้ ครอบครัวมีความมั่นคงมากขึ้นเป็นลำดับ อนุมาณได้ว่า มีความมั่นคงในเรื่องการบริโภคมีภูมิคุ้มกัน ความมั่นคงให้กับครอบครัว เห็นได้จากเมื่อคราวที่โรคโควิด-19 ระบาด และรัฐบาลประกาศให้เฝ้าระวังเต็มที่ ห้ามออกนอกบ้านโดยไม่จำเป็น ครอบครัว นางจิตติมา แสงขาว ไม่ได้ได้รับความเดือดร้อน จากการประกาศของทางราชการ เนื่องจากมีอาหารบริโภคในครัวเรือนอย่างพอเพียง และยังเหลือจำหน่ายให้เพื่อนบ้านที่มาจับจ่ายกับข้าวไปบริโภค ตลอดระยะเวลาที่โควิด-19 ระบาด ครอบครัวของ นางจิตติมา แสงขาว ไม่เดือดร้อนเรื่องการเงินอยู่ในครอบครัว แสดงให้เห็นว่า การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับอาชีพเกษตรกรรมผสมผสานทฤษฎีใหม่ ตามศาสตร์พระราชา ได้ผลจนเกิดการบริโภคในครัวเรือนอย่างมั่นคง

5. การหาความรู้ เมื่อแรกสร้างครอบครัว นางจิตติมา แสงขาว มีความขยันหมั่นเพียรทำทุกอย่างเท่าที่ตนมีความสามารถทำได้ แต่ลำพังความขยันหมั่นเพียรอย่างเดียวจะพัฒนาผลผลิตในพื้นที่ทำกินให้เพิ่มขึ้น จะทำให้ได้ผลล่าช้า และไม่เต็มศักยภาพ ด้วยเหตุนี้ นางจิตติมา แสงขาว จึงร่วมมือกับหน่วยงานทางราชการของจังหวัดสระบุรีที่เข้ามาส่งเสริมผลผลิตในหลายด้าน กล่าวคือ ส่งเสริมการเลี้ยงโค เพื่อสนองนโยบายธนาคารโคกระบือ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล การเพาะเลี้ยงปลาในพื้ การเลี้ยงไก่ไข่ การปลูกผักปลอดสารพิษหรือเกษตรอินทรีย์ และด้วยกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ จังหวัดสระบุรี ทำให้นางจิตติมา แสงขาว ได้มีความรู้เพิ่มเติมด้านการเพาะเลี้ยงปลาสัตว์ การเลี้ยงปลาในพื้ รวมทั้งการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ องค์ความรู้เหล่านี้ นางจิตติมา แสงขาว นำมาส่งเสริมใช้ในพื้นที่ทำกินของตนเอง โดยนำมาใช้ปฏิบัติจนเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน จนทำให้เกิดผลผลิตในพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ นางจิตติมา แสงขาว ยังนำความรู้มาเผยแพร่ ให้เพื่อนเกษตรกรในที่ทำกินและบ้านของ นางจิตติมา แสงขาว เป็นศูนย์เรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรกรรมผสมผสาน ตามแนวทฤษฎีใหม่ศาสตร์พระราชา และเกิดการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้น มีเพื่อนเกษตรกรเข้าร่วมจนจำหน่ายผลผลิตการเกษตรให้แก่กัน รวมทั้งรวบรวมไปจำหน่ายยังตลาดกลางเทศบาลเมืองสระบุรี และงานเกษตรแฟร์ต่าง ๆ ของจังหวัด ผลที่ตามมาคือกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายมีรายได้เพิ่มขึ้น นางจิตติมา แสงขาว นอกจากจะขยันหมั่นเพียรแล้วยังมีความพอประมาณ และยังเป็นผู้เฝ้าหาความรู้จากการอบรมที่ทางราชการจัดมาให้การส่งเสริมจนทำให้ขยายผลผลิต การบำรุงรักษาผลผลิต การแปรรูปผลผลิต การบริหารจัดการผลผลิต จนทำให้นางจิตติมา แสงขาว ยืนอยู่ในอาชีพเกษตรกรได้อย่างมั่นคง

6. เงื่อนไขคุณธรรม ผลต่อเนื่องจากการเฝ้าหาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ การอบรม การศึกษาดูงาน ที่หน่วยราชการในจังหวัดสระบุรีจัดให้นางจิตติมา แสงขาว นำความรู้ไปเผยแพร่ให้เพื่อนเกษตรกรนำไปต่อยอดเกิดผลผลิตเพิ่มขึ้น เพื่อนเกษตรกรเครือข่ายมีรายได้เพิ่มขึ้นหลายราย นำผลผลิตไปจำหน่ายให้นางจิตติมา แสงขาว นำไปแปรรูป เช่น นำกล้วยมาทำกล้วยตาก หน่อไม้มาทำหน่อไม้ดอง นำไข่มาทำไข่เค็ม นางจิตติมา แสงขาว รับซื้อด้วยราคาที่พอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย บางรายขายให้แล้วยังช่วย นางจิตติมา แสงขาว แปรรูป นางจิตติมา แสงขาว ก็มอบเงินให้ผู้มาช่วยงานแปรรูป เป็นค่าแรงตอบแทนคืนให้ไปอีก บางรายอีกเช่นกัน นำผลผลิตการเกษตรฝาก นางจิตติมา แสงขาว รวบรวมไปจำหน่ายที่ตลาดเกษตรกลางของเทศบาลเมืองสระบุรี และนำรายได้จากการจำหน่ายมอบให้เพื่อนเกษตรกรที่ฝากสินค้าไปขาย โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย การกระทำของนางจิตติมา แสงขาว ที่มีต่อเพื่อนเกษตรกรด้วยกัน เป็นเหตุผลที่ชัดเจนที่สุด คือ ความมีคุณธรรม ที่มีอยู่ในตัวของนางจิตติมา แสงขาว นั่นเอง เป็นแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติตามเงื่อนไขของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ชัดเจน โดยนางจิตติมา แสงขาว ยึดคำสอนนี้มาตลอด และทำให้ชีวิตพอเพียงอย่างมั่นคง

ผลการนำหลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินชีวิต ภายใต้หลักคิด การสร้างงาน สร้างรายได้ ภายใต้การเป็นผู้นำชุมชนของ กำนันวนิดา ศรีเม่น

วิเคราะห์ผลการนำหลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินชีวิต ภายใต้หลักคิดการสร้างงาน สร้างรายได้ ภายใต้การเป็นผู้นำชุมชนของ กำนันวนิดา ศรีเม่น ดังนี้

1. นำหลักการเรียนรู้นำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ ด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางจนมีผลผลิตเกิดขึ้น นำมาบริโภคในครัวเรือนจนหลักการนี้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง และขยายวงกว้างออกไป แต่กำนันวนิดา ศรีเม่น ก็ยังแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหน่วยงานต่างๆ ของทางราชการ องค์กรเอกชนเพื่อให้เกิดองค์ความรู้มากขึ้น และนำไปบริหารชุมชนในท้องถิ่นที่ตนเองเป็นผู้นำจนเกิดผลดีกับชุมชนมากขึ้น

2. ใช้หลักการพอประมาณ ผลจากการหาความรู้ การอบรม การแนะนำของหน่วยงานต่าง ๆ จนนำความรู้นั้นมาปฏิบัติจนเกิดผลที่จับต้องได้ และยังนำความรู้นั้นมาปลูกฝังให้กับคนในชุมชน ภายใต้เงื่อนไขความพอประมาณ เพื่อความเหมาะสมของแต่ละครัวเรือน แต่ละคน ทั้งนี้ ในเบื้องต้นก็ต้องการพึ่งพาตนเองเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ให้ครอบครัว มีกิน มีใช้ อย่างพอเพียง เมื่อครัวเรือน มีความมั่นคงแล้ว จึงต้องขยายผลผลิตต่อยอดให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

3. เงื่อนไขมีภูมิคุ้มกันตนเอง จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลม่วงงาม ด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว ผลไม้เพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นการลดรายจ่ายของครัวเรือน การลดรายจ่ายก็คือ การเพิ่มรายได้ ช่วงที่เกิดโควิด-19 ระบาด ชาวบ้านมีกินมีใช้ตลอด เนื่องจากมีข้าว พืชผักสวนครัว ผลไม้ ไข่ ปลา บริโภคได้ตลอด โดยไม่ต้องออกไปซื้อหา นอกจากนี้ ชาวบ้านยังแบ่งปันแลกเปลี่ยนกันกิน แลกเปลี่ยนกันใช้ การพึ่งพาตนเอง ประกอบกับ ความรักสามัคคีที่

ชาวบ้านมีต่อชาวบ้านด้วยกัน ด้วยการช่วยเหลือกัน มีความมั่นคงทางอาหาร สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยในการครองชีพ ถือเป็นภูมิคุ้มกันกับการใช้ชีวิต การดำเนินชีวิตให้กินดีอยู่ดีได้อย่างสุขสงบ

4. เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน ขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนกลายเป็นเครือข่ายของผู้มีแนวคิดในการพัฒนาจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันจนเกิดการพัฒนาร่วมกันหรือท้องถิ่น มีความมั่นคงทางอาหารพึ่งพาตนเองได้ ก่อนที่จะต่อยอดพัฒนาตนเองและของชุมชนในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

5. เกิดพัฒนาต่อยอดจนเกิดการสร้างงาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำเพื่อช่วยเหลือตนเอง ลดค่าใช้จ่าย เพื่อสร้างรายได้ให้ชาวบ้าน นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรม การสร้างงานสร้างอาชีพ เพื่อให้เกิดรายได้ ได้พิจารณาถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่รับผิดชอบมาพิจารณาเพื่อเป็นปัจจัยในการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในท้องถิ่นของตนเอง ในตำบลม่วงงาม เกิดการจ้างงานให้ชาวบ้านที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน เช่น การทำอาหาร การผลิตสิ่งทอ การประกอบพิธีกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม การนวดแผนไทย การบริหารจัดการร้านค้าและเครื่องดื่ม ทั้งนี้ก็เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยววิถีชุมชน บ้าน โคนา ศัย โสมสเคย์ มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าไปเที่ยวชมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์ วันหยุดนักขัตฤกษ์ เป็นการเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน

จะเห็นได้ว่า การบริหารงานของ ท่านวันนิดา ศรีเม่น ท่านตำบลม่วงงาม อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี ในฐานะผู้นำชุมชน นักปกครองท้องถิ่น ภายใต้การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เป็นแนวทางเป็นหลักยึดในการพัฒนาชุมชนให้มีกินมีใช้อย่างพอเพียง จนเกิดความมั่นคงในท้องถิ่นและยังสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้เป็นที่ประจักษ์จนถึงปัจจุบัน

ผลการนำหลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจนเป็นศูนย์เรียนรู้ และศูนย์พักพิง ของโรงเรียนบ้านโป่งเกตุ บ้านโป่งเกตุ ตำบลซับสนุ่น อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

1. มีการศึกษา เรียนรู้จากองค์ความรู้ที่ได้จากสื่อต่าง ๆ ไปศึกษาอบรมทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติของ ครูสมจิตร ชนะชัย โดยศึกษาอบรมที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติที่มบเอื้อง ตำบลหนองบอน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดชลบุรี และลงมือปฏิบัติที่โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

2. มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติในชุมชนจนเกิดความเข้าใจ และเกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

3. ช่วยเหลือ เพื่อเผยแพร่ไปยังชุมชนอื่น ๆ ที่มีแนวคิดเดียวกัน และต้องการช่วยเหลือจนประสบความสำเร็จ

4. สร้างสถานภาพทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน เริ่มจากให้มีพอกินพอใช้ เพื่อเพื่อแผ่ต่อกันในชุมชน ช่วยครัวเรือนให้มีรายได้เสริม จากการจำหน่าย ผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคในครัวเรือนและเหลือจากการแบ่งปัน

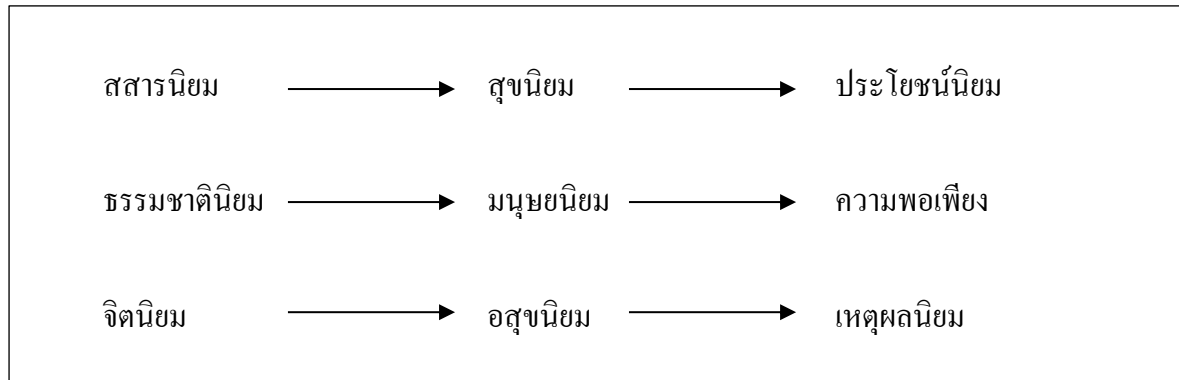
5. ผลสำเร็จจากตัวอย่าง โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ ชุมชนบ้านโป่งเกตุ ทำให้โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ เป็นศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ โลก หนอง นา มีผลผลิตด้านเกษตรกรรมปลอดสารพิษ ตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ ศาสตร์พระราชา ชาวบ้าน ชุมชน มีกินมีใช้อย่างสมบูรณ์ พอเพียง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีผู้เข้ามาเรียนรู้ด้วยการศึกษาดูงาน

6. กรณีโรงเรียนบ้านโป่งเกตุ หมู่ 3 เป็นศูนย์เรียนรู้ และเป็นศูนย์พักพิง กรณีเกิดเหตุฉุกเฉินโรคโควิด-19 ระบาด จนต้องปิดหมู่บ้าน และได้รับความร่วมมือเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน จนทุกอย่างคืนสู่ภาวะปกติ การเป็นศูนย์เรียนรู้ศูนย์พักพิง เป็นอีกวัตถุประสงค์ที่บรรลุผลสำเร็จอย่างชัดเจนของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ โลก หนอง นา เนื่องจากมีผลผลิตที่เป็นพืชอาหารที่เป็นพืชผักสวนครัว ผลไม้ พืชสมุนไพร มีไข่ไก่ ไข่เป็ด เป็นวัตถุดิบสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนได้อย่างพอเพียงตลอดทั้งปี หมุนเวียนไปตามฤดูกาล นอกจากนี้ ยังเป็นศูนย์พักพิงกรณีเหตุฉุกเฉิน ปัจจุบันโรงเรียนบ้านโป่งเกตุเป็นต้นแบบที่มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานอยู่ตลอดเวลา

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รูปแบบ โลก หนอง นา แสดงถึง แนวคิดด้านอภิปรัชญา ธรรมชาตินิยม (Naturalism) ที่ว่า ชีวิต ประกอบด้วย ร่างกายและจิตวิญญาณ (จิตใจ) (วิโรจ นาคชาติ, 2551, หน้า 11) โดยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ หรือจิตวิญญาณ รวมทั้งมีแนวคิดทางญาณวิทยาที่มีการผสมผสานระหว่างเหตุผลนิยมและประจักษ์นิยม ส่วนด้านจริยศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงหลักปรัชญาที่ผสมผสานกันอย่างเหมาะสมระหว่างสุขนิยมกับประโยชน์นิยม อสุขนิยม และปัญญานิยม กล่าวคือ การแสวงหาความสุขทางร่างกาย จำเป็นต้องอาศัยวัตถุภายนอก เพื่อตอบสนองความต้องการ ความอยากได้ อยากมี โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เหมาะสม คือ การรู้จักพอ ไม่โลภ รู้จักหาความสุขทางใจ การมีสติปัญญาคือหาเหตุผลในการยับยั้ง จนกล่าวได้ว่าเป็นหลักปรัชญาต่าง ๆ ผสมผสานอย่างเหมาะสม จนนำมาปฏิบัติได้จริงจนสัมฤทธิ์ผลตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แสดงถึงพระอัจฉริยภาพอันสูงส่งของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทางด้านปรัชญา

เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานความคิดและเป้าหมายการดำเนินชีวิต โดยแสดงตารางผังแนวคิดด้าน อภิปรัชญา สสารนิยม ธรรมชาตินิยม และจิตนิยม ดังนี้

ที่มา: วิโรจ นาคราตรี, รายงานวิจัย เรื่อง *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่ออาหารกลางวันของนักเรียน*, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาปรัชญา, 2551, หน้า 46.

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่นำมาใช้คู่กัน เพื่อประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมของชาวบ้านและชุมชนในชนบทที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ และนำไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมกับชีวิตประจำวันของประชากรทั่วไปได้ เช่น การปลูกผักในกระถางสำหรับครัวเรือนที่มีพื้นที่ไม่มาก ปลูกไม้ผลโตเร็ว เช่น กล้วย มะละกอ เป็นต้น ดังนั้น หลักคิดทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่นำมาปฏิบัติ เพื่อพึ่งพาตนเองให้มีกินมีอยู่อย่างพอเพียง เป็นเบื้องต้นต่อเมื่อครัวเรือนมีความมั่นคงค่อยขยายผลผลิตให้มากขึ้น เพื่อการพาณิชย์อย่างสมดุลและยั่งยืน หรือรวมกลุ่มก็ขึ้นอยู่กับปัจจัย

จากการออกพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอหนองแซง อำเภอเสาไห้ และอำเภอมวกเหล็ก พบว่าการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ของชาวบ้าน คือ การพึ่งพาตนเองจากภูมิปัญญา สอนให้ชาวบ้านขยันหมั่นเพียร ใช้ปัญญาในการทำมาหากินคู่กับการมีคุณธรรม มีศีลธรรม ควบคู่กับการประกอบอาชีพ รวมทั้งสามัคคีระหว่างชาวบ้านที่มีแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปในทิศทางเดียวกันตัวอย่างที่ชัดเจน คือ การลดรายจ่ายของ นางสาวธนากร เพ็งจิตร กรณีพึ่งพาตนเองของ นางจิตติมา แสงขาว ส่วนการสร้างงาน สร้างอาชีพ ของ กำนันนวนิดา ศรีเม่น กำนันตำบลม่วงงามที่เป็นผู้นำชุมชนที่มีความเชื่อในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาปฏิบัติในพื้นที่ตนเอง รวมทั้งแนะนำชาวบ้านที่มีความเชื่อมั่นในปรัชญานี้ ลงมือทำปฏิบัติจนได้ผล มีกินมีใช้ มั่นคงพอดี ตามฐานานุรูปของแต่ละครัวเรือน มีกินมีใช้ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีรายได้เสริมจนเกิดความมั่นคงแล้ว แต่กำนันนวนิดา ศรีเม่น ไม่ได้หยุดเพียงเท่านี้ ยังต่อยอดให้ตำบลม่วงงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงการเกษตรและศึกษาวิถีชุมชน โดยใช้ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาเป็นสิ่งจูงใจตลอดจนการบริการ อาหาร เครื่องดื่ม และนวดแผนไทย โดยดึงภูมิปัญญาและศักยภาพของชาวบ้านที่มีอยู่ออกมา จนบ้านโคก ตำบลม่วงงาม อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนและวัฒนธรรมของจังหวัดสระบุรีจนถึงปัจจุบัน

กรณีตำบลม่วงงาม หากชาวบ้านมีสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่ดีพอ ยังพึ่งพาตนเองไม่ได้ กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนจะยังเกิดขึ้นไม่ได้ ด้วยเหตุผลที่ครัวเรือนร่วมโครงการมีความพร้อมซึ่งหมายถึงมีความเป็นอยู่ที่

ดีแล้ว หากจะต่อ ยอดร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ก็เกิดขึ้นได้ เพราะทุกคนพร้อม ไม่ต้องห่วงเรื่องปากท้อง และการเป็นอยู่เพราะมีความสมบูรณ์อย่างพอเพียงเป็นพื้นฐานที่มั่นคงแล้ว

ส่วนกรณีที่เป็นศูนย์เรียนรู้และศูนย์พักพิง โรงเรียนบ้านโป่งเกิดเป็นตัวอย่างชุมชนที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด เพราะความศรัทธาและเชื่อมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา เป็นที่ตั้งรวมเข้ากับ ความสามัคคีของชาวบ้านที่มีให้กัน โรงเรียนบ้านโป่งเกิด จึงเป็นศูนย์เรียนรู้และศูนย์พักพิงได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินโรคโควิด-19 ระบาด การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลวิจัยของ รองศาสตราจารย์วิโรจ นาคชาตรี ในปี พ.ศ. 2551 เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่ออาหารกลางวันของนักเรียน ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนบ้านคชาธาร ตำบลท่าฉาง อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การพัฒนาจากอดีตถึงปัจจุบันที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในระบบทุนนิยม วัตถุนิยม บริโภคนิยม มีผลให้ชุมชนในชนบทต้องพึ่งพาอาศัยปัจจัยภายนอกมากกว่าพึ่งพาตนเอง จนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 วิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2551 มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของ ประเทศในภาพรวม กล่าวคือ ค่าครองชีพสูงสู่สภาวะข้าวยากหามาแพง ชาวบ้านเดือดร้อนจากสภาวะค่าครองชีพ ที่เพิ่มขึ้น คนว่างงานมีมากขึ้น หากประเมินบริบทในการพัฒนาแล้วได้ว่า มีผลทางลบต่อค่าครองชีพ โดยเฉพาะพื้นที่ชนบท แต่ถ้าประเมินการพึ่งพาตนเองของชาวบ้านในชนบท พบว่า เป็นผลดี ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการปรับตัวของครัวเรือนในชนบท ในการพึ่งพาปัจจัยภายนอกลดลง พึ่งพาตนเองมากขึ้น
2. ชุมชนเกิดการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ ที่มาของปัญหา และการแก้ไขปัญหา หรือ พลิกปัญหาให้เป็นโอกาส การพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น พึ่งพาปัจจัยภายนอกให้น้อยลง เป็นผลให้เกิดความพอดี ความสมดุลในครัวเรือน

เมื่อครัวเรือนพึ่งพาปัจจัยภายนอกลดลง พึ่งพาตนเองให้มากขึ้น และขยายตัวการพึ่งพาตนเองในวงกว้างขึ้นทั่วประเทศก็จะเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรกรรมช่วยให้คนไทยในภาคเกษตรกรรมมีภูมิคุ้มกันจากระบบเศรษฐกิจทั้งภายในภายนอกประเทศ ซึ่งจะทำให้คนไทย มีอยู่มีกิน มีใช้ได้อย่างมีความสุขต่อไป สังคมในชุมชนมีความสุขสงบ มีอาชีพ ขยายผลผลิตเกษตรกรรมเป็นรายได้หลักหรือรายได้เสริม สังคมและครัวเรือนมีความมั่นคงจนบุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สังคมก็มีคุณภาพดีขึ้นด้วย แนวคิดนี้แตกต่างกับแนวคิดปรัชญาตะวันตกที่มีพื้นฐานจากการแข่งขัน เพื่อให้ได้ครอบครองทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อความต้องการส่วนตน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ให้พิจารณา ตารางเปรียบเทียบ หลักปฏิบัติเศรษฐกิจแบบตะวันตกกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจแบบตะวันตก	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
รหัสพัฒนาเศรษฐกิจ KPM พื้นฐานความคิด “ทำอย่างไรจะรวย”	รหัสพัฒนาเศรษฐกิจ GCK พื้นฐานความคิด “ความดีคืออะไร”
1. K: Knowledge (ความรู้)	1. G: Goodness (ความดี)
2. P: Power (อำนาจ)	2. C: Culture and Community (วัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกัน)
3. M: Money (เงิน)	3. K: Knowledge (ความรู้)

ที่มา: วิโรจ นาคชาตรี, รายงานวิจัย เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่ออาหารกลางวันของนักเรียน, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาปรัชญา, 2551, หน้า 35.

สำหรับการวิจัยทั้ง 4 แห่ง ที่มีสัมฤทธิ์ผล 4 กรณี กล่าวคือ

1. การลดรายจ่ายของ นางสาวธนกร เพ็งจิตร หมู่ 3 ตำบลหนองยาว อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี
2. การพึ่งพาตนเองของ นางจิตติมา แสงขาว หมู่ 1 บ้านหนองนกชุม ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี
3. การสร้างงาน สร้างรายได้ของ กำนันวนิดา ศรีเม่น บ้านโคก ตำบลม่วงงาม อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี
4. ศูนย์เรียนรู้ ศูนย์พักพิงของ โรงเรียนบ้านโป่งเกตุ บ้านโป่งเกตุ ตำบลชัยสุนทร อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

จะเห็นได้ว่าเป็นการลงมือปฏิบัติจริงภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ จนเกิดผลผลิตภายใต้ภูมิปัญญาชาวบ้านบวกกับความขยันหมั่นเพียรเป็นเบื้องต้น และการหาความรู้ใส่ตนอยู่ตลอดเวลา และร่วมมือกับชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เห็นได้ชัดเจนในกรณีของ นางสาวธนกร เพ็งจิตร และนางจิตติมา แสงขาว นอกจากขยันหมั่นเพียรแล้ว การหาความรู้ใส่ตนแล้ว ยังร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือกัน รวมทั้งความคิดแนวคิดในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการรวมกลุ่มประกอบกิจกรรมร่วมกันจนสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชนภายใต้การนำของกำนันวนิดา ศรีเม่น กำนันตำบลม่วงงามในฐานะผู้นำชุมชนประสบความสำเร็จถึงปัจจุบัน ส่วนการร่วมแรงร่วมใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของโรงเรียนบ้านโป่งเกตุกับชาวบ้าน ช่วงโควิด 19 ระบาดเป็นตัวชี้วัดด้านศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์พักพิง ช่วยเหลือกันได้ชัดเจน โดยยึดหลักช่วยเหลือเกื้อกูลแก่กันจนประสบความสำเร็จเป็นความภูมิใจของกลุ่มคนทั้ง 4 ตัวอย่างที่สัมฤทธิ์ผลด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ตามศาสตร์พระราชา มาใช้ปฏิบัติเกิดผลแก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชนเป็นตัวอย่าง และที่ศึกษาดูงานแก่ผู้ที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ โคก หนอง นาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้จนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามที่กลุ่มตัวอย่างตั้งใจ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาทั้งแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ รวมทั้งศึกษาในพื้นที่ตัวแทนเกษตรกรที่ใช้หลักคิด ลดรายจ่าย พึ่งพาตนเอง การสร้างงาน สร้างรายได้ และศูนย์เรียนรู้กับศูนย์พักพิง พบว่ากลุ่มตัวแทนและชาวบ้านเครือข่ายนำหลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ นำมาปฏิบัติได้ผลตามวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้เป็นพื้นฐานต่อยอดแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ โคก หนอง นา ในพื้นที่ลาดชัน หรือพื้นที่ลุ่มต่ำ หรือกรณีพื้นที่แห้งแล้งฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ซึ่งจำเป็นต้องทำการศึกษาต่อยอดแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามรูปแบบหรือบริบทของสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ เพื่อความสมบูรณ์แบบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะนำมาปฏิบัติให้เกิดผลที่เหมือนหรือแตกต่างกันต่อไปอย่างไรให้ครอบคลุมพื้นที่ สภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกันทั่วประเทศอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษตรกรก้าวหน้า. (2560). *อยู่ดีกินดีด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่*. สำนักพิมพ์แม่บ้าน.
- ณรัชชอร์ ศรีทอง. (2556). *หลักการและการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- มานิต กิตติงจิต. (2556). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางออกของชีวิต*. สำนักพิมพ์กิจอักษร.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2546). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย*. สำนักพิมพ์แสงดาว.
- วิโรจ นาคชาตรี. (2551). *รายงานวิจัย เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่ออาหารกลางวันของนักเรียน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาปรัชญา.
- วิวัฒน์ ศัลยกำธร. (2559). *กลไกธรรมชาติดี แบบคนจน*. สำนักพิมพ์คอกหมู.
- อภิชัย พันธเสน, สรวิชัย เปรมชื่น และพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา. (2546). *การประยุกต์พระราชดำริ-เศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอก อนันต์. (2550). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. สำนักพิมพ์เม็ดทราย.
- เอี่ยมพร ลอยประดิษฐ์ และอาภาไพโรจน์ รัตนพานิช. (2561). *กลไกธรรมชาติดี การแปลงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ แบบคนจน*. สำนักพิมพ์คอกหมู.